

**УДК 616.314–089–053.4:378.14**

**Ткаченко П.І., Гуржій О.В., Білоконь С.О.**

**Семінарське заняття з дитячої хірургічної стоматології в умовах впровадження Болонського процесу: навчально-методичні аспекти  
Українська медична стоматологічна академія (м. Полтава)**

Демократизація суспільства та розвиток новітніх технологій в Україні дає можливість найближчим часом інтегрувати національну вищу освіту в європейський простір.

Вища освіта визнана на державному рівні одним з пріоритетних напрямків розвитку суспільства. Незважаючи на значні досягнення на освітянській ниві, забезпечені новою соціально-політичною системою країни, ми поки що не отримали належної якості в підготовці спеціалістів. Тому на сьогодні назріла необхідність модернізації освітньої програми відповідно до європейських стандартів навчання з тісною інтеграцією в Болонський процес, стратегічні напрямки розвитку якої визначені рішенням колегії МОЗ України від 12 травня 2004 року “Про подальші заходи щодо покращення діяльності вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів та закладів післядипломної освіти”.

Ми згодні з переліком недоліків, які озвучені в ньому, однак вважаємо за необхідне перерахувати найбільш вагомі, з якими ми досить часто стикаємося при підготовці студентів:

- відсутність систематичної роботи студентів протягом навчальних семестрів і навчального року;
- низький рівень активності студентів і відсутність зацікавленості в підвищенні професіональних вмінь;

- відсутність об'єктивних критеріїв оцінки знань та індивідуальних планів роботи кожного студента;
- перевантаження навчальних планів як за кількістю дисциплін, так і за обсягом навчальних годин;
- відсутність власних університетських клінік та застаріла матеріально-технічна база.

Не дивлячись на вищезгадане, медична освіта в Україні все ж таки повинна переходити на європейську предметно-модульну трансферну систему (ECTS) відповідно до стандартів кваліфікації ЕС.

Тому викладачі кафедри дитячої хірургічної стоматології УМСА працюють над удосконаленням організаційних форм навчального процесу згідно вимог сучасної педагогіки, індивідуальним підходом до засвоєння та з урахуванням особистих якостей студента і його спроможності плідно працювати у подальшому в системі охорони здоров'я різних країн.

Навчальну програму з дитячої хірургічної стоматології можна представити у вигляді 3-4 змістовних модулів, найбільш складним та маловивченим з яких є “Пухлини та пухлиноподібні утворення м'яких тканин обличчя і шиї, тканин порожнини рота та щелепних кісток”.

На наш погляд, саме семінарське заняття і є одною із дієвих форм навчання, яка дозволяє студенту V курсу у субординатурі глибоко засвоїти даний матеріал, навчитися в певній логічній послідовності розпізнавати і правильно інтерпретувати клінічні, рентгенологічні та морфологічні ознаки пухлин. Перш за все, в цьому аспекті ми пропонуємо підготовку реферату чи літературного огляду за одної із тем, яку студент отримує за тиждень до проведення заняття. Вказуються основні питання, які необхідно висвітлити під час доповіді: 1) поширеність пухлин, особливість їх росту та клінічних проявів в віковому аспекті; 2) сучасні діагностичні прийоми; 3) клініко-

диференційні симптоми; 4) загальні принципи лікування та реабілітації дітей із даними видами патологічних процесів. Слід зауважити, що до цього студенти вже мали певні знання з розділу добро- та злоякісних пухлин щелепно-лищевої ділянки у дітей. Деякі питання загального плану розглядалися на практичних заняттях в ІХ семестрі, тому основну увагу при проведенні семінару ми приділяємо висвітленню сучасних поглядів на проблему канцерогенезу, особливості пухлинного росту у дітей різного віку, діагностики та диференційної діагностики різних нозологічних форм доброякісних і злоякісних пухлин та пухлиноподібних утворень щелепно-лищевої ділянки.

Під керівництвом викладача студент складає список основної та додаткової літератури для вивчення окремої теми семінару і намічає методологічні підходи. Наприклад, при розгляді тематики стосовно пухлин кісток обличчя пропонується рентгенограма, яку він може вивчати протягом тижня, маючи при цьому можливість використовувати спеціальну літературу та детально провести диференційну діагностику визначеного патологічного процесу, а потім на семінарському занятті разом з викладачем і своїми колегами проаналізувати її.

Семінар, як форма навчання, є прерогативою викладачів і дозволяє їм поєднувати суто фахові професійні знання з навичками педагогічної майстерності. Таке поєднання сприяє проведенню семінару у формі обговорення з елементами дискусії, але ключові запитання формулює викладач. Досить важливо, щоб запитання чітко відповідали тематиці семінару, рівню інтелектуального сприйняття аудиторією, стимулювали розумову діяльність слухачів.

Безумовно, перш за все, семінар спонукає слухачів до дискусії і дає можливість засвоїти певні поняття, які декілька разів з різних позицій

обговорюються в процесі заняття. Такий вид співпраці, на наш погляд, допоможе майбутньому лікарю-стоматологу самостійно приймати рішення, висловлювати свої думки, розвиває клінічне мислення. Фіксований виступ на семінарі спонукає не тільки до творчого осмислення проблеми, ефективного використання інформації, почерпнутої з першоджерел та наукової літератури, а й сприяє формуванню культури мови майбутнього лікаря. Професійне становлення студента і духовне збагачення протягом часу навчання у медичному вузі невіддільні і в повній мірі сприяють формуванню у нього духовних надбань. Необхідно відзначити, що це питання вимагає від самого викладача певного знання лексики і умов дотримання граматичних правил. На кафедрі цьому питанню приділяють достатньо уваги як при проведенні практичних занять, так і при викладенні лекційного матеріалу. Майбутній лікар має розуміти, що багате гармонійне мовлення – не тільки ефективний засіб передачі інформації та сприйняття думок і образів, а й вияв поваги до людей, з якими спілкуєшся.

Сучасні публікації в державних виданнях клінічної тематики допомагають, в певній мірі, засвоїти українську термінологію, що досить важливо, оскільки дозволяє позбутися деяких розбіжностей у інтерпретації пухлинних ознак та спрощує сприйняття самого тексту.

Особистість молодшої людини формується переважно на основі спілкування та лексико-понятійному арсеналі мови, яка одночасно є явищем індивідуальним і соціальним, притаманна кожній окремій людині і всьому суспільству. Вона спрямована як у внутрішній світ людини, її психіку, так і в зовнішній світ природи та людських взаємовідносин. Мова є підґрунтям чуттєвого досвіду людини, на якому вона зростає як особистість, тому і має бути не тільки різноманітною, а й лексично багатою, синтаксично правильною. Щоб досягти цього, слід уважно вслухатися в живу мову,

вдумливо читати літературу політичного, художнього та наукового змісту, звертаючи при цьому увагу на вживання окремих слів, вдалі вислови і особливо на склад та побудову речень, що допоможе висловленню своїх особистих думок і під час проведення семінару.

Культура мови тісно пов'язана з культурою мислення. Якщо людина ясно та логічно мислить, то й мова в неї послідовна, плавна, лаконічна, гарно побудована. І навпаки, якщо хтось немає цікавих думок або говорить про те, чого не розуміє або і не знає, то й мова в неї плутана, беззмістовна.

Удосконалення методики проведення семінарського заняття згідно до вимог Болонського процесу ми вбачаємо і у залученні до навчального процесу сучасних технологій. Зокрема, для покращення підготовки майбутніх спеціалістів важливу роль відіграють навчальні фільми. На кафедрі вже декілька років існує власна відеотека, що забезпечує розширення можливостей з боку викладача при проведенні семінарських занять, а студентам дозволяє візуально ознайомитися із більшою кількістю хворих з пухлинами щелепно-лищевої ділянки та основними видами оперативних втручань при даних патологічних процесах. Перегляд навчальних відеофільмів також дозволяє детальніше вивчити діагностичні прийоми та розширити уявлення про можливості сучасних методів діагностики, які є в наявності на лікувальних базах УМСА і повсякденно використовуються.

На перспективу планується створення навчальних відеофільмів, дійовими особами в яких виступали б студенти в процесі виконання практичної клінічної роботи з наступним проведенням аналізу по суті та змісту фільму, відмічаючи допущені прорахунки і неточності в їх діях. Такий метод навчання значно стимулює студентів до активної і свідомої праці, але для цього потрібна відповідна матеріально-технічна база.

Як показують наші особисті напрацювання в цьому напрямку і результати підсумкового контролю, при вдалій побудові семінару якість знань студентів зростає на 35-40%.

Отже, на сучасному етапі виховання та навчання викладач повинен усі свої професійні та педагогічні надбання спрямувати на досягнення всебічного гармонійного розвитку молоді особистості, забезпечити формування її професійності, ініціативності та активності її позиції як громадянина України. Удосконалюючи ж методику проведення семінарського заняття з дитячої хірургічної стоматології, ми маємо можливість інтегруватися в освітній простір Європи згідно вимогам Болонського процесу.

### **Список літератури.**

1. Болонський процес в фактах і документах / Під ред. Степко М.Ф., Болобаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубіянюк В.В.
2. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – Київ: ІВЦ “Політехніка”. – 2003. – 200 с.
3. Підаєв А.В., Передерій В.Г. Болонський процес в Європі. – Київ, 2004. – 188 с.